

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2019

tijdvak 1

maatschappijkunde CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Politiek en beleid

1 A

2 C

3 maximumscore 2

Voorbeelden van een goed antwoord:

- Minister-president Rutte mag dat vanuit zijn functie wel doen, want hij (de minister) is verantwoordelijk voor het gevoerde of te voeren beleid van de regering 1
- Koning Willem-Alexander mag dat vanuit zijn functie niet doen, want (een van de volgende): 1
 - hij heeft geen politieke macht
 - de ministers hebben de (ministeriële) verantwoordelijkheid voor het te voeren beleid

4 A

5 D

6 A

7 B

8 A

9 maximumscore 2

- Kenmerk 1 minder persvrijheid/beperkte grondrechten, want in de tekst staat (een van de volgende): 1
 - dat kritische journalisten moesten vertrekken
 - dat de publieke omroep alleen positieve berichten verspreidt
- Kenmerk 2 minder onafhankelijke rechterlijke macht, 1
want in de tekst staat dat de rechtbanken steeds meer onder de invloed komen van de politiek

Opmerkingen

- *Het scorepunt alleen toekennen wanneer kenmerk en verklaring juist zijn.*
- *Bij kenmerk 2 ook goed rekenen: geen Trias Politica.*

10 A

Vraag	Antwoord	Scores
11	<p>maximumscore 1</p> <p>Juist antwoord is (een van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – de Trias Politica – het feit dat de rechters onafhankelijk zijn – het feit dat de machten gescheiden moeten zijn (blijven) 	
12	<p>maximumscore 1</p> <p>De leden zitten in de Tweede Kamer, omdat alleen Tweede Kamerleden het recht van initiatief hebben.</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Het scorepunt alleen toekennen bij een combinatie van juiste antwoorden.</i></p>	
13	A	
14	B	
15	<p>Bij deze vraag moet altijd 1 scorepunt worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord.</p> <p>Toelichting: Via een erratum op de opgave hebben de kandidaten de opdracht gekregen om deze vraag over te slaan.</p>	
16	<p>maximumscore 2</p> <p>Twee bestuurslagen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de gemeente • het Rijk (nationale/landelijke overheid) 	<p>1</p> <p>1</p>

Criminaliteit en rechtsstaat

17	D	
18	<p>maximumscore 2</p> <p>1 = onjuist 2 = juist 3 = onjuist 4 = onjuist</p> <p>indien vier antwoorden juist indien drie of twee antwoorden juist indien minder dan twee antwoorden juist</p>	<p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>
19	D	

Vraag	Antwoord	Scores
20	maximumscore 1 Immateriële gevolgen, want het gaat over onveiligheidsgevoelens.	
	<i>Opmerking</i> <i>Het scorepunt alleen toekennen bij een combinatie van juiste antwoorden.</i>	
21	maximumscore 2	
	• (nummer) 1	1
	• (nummer) 5	1
22	maximumscore 2	
	• Het dilemma tussen (een van de volgende):	1
	– rechtshandhaving	
	– het handhaven van de rechtsorde	
	• en (een van de volgende):	1
	– rechtsbescherming	
	– het aantasten van de rechten van de burgers	
	<i>Opmerking</i> <i>De volgorde van antwoorden is niet van belang. De kandidaat moet blijk geven dat de uitgangspunten in het dilemma tegenover elkaar staan.</i>	
23	D	
24	maximumscore 2	
	1 = juist	
	2 = juist	
	3 = juist	
	4 = onjuist	
	indien vier antwoorden juist	2
	indien drie of twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0
25	maximumscore 2	
	Juiste antwoorden zijn (drie van de volgende):	
	– Het is een aangeboren eigenschap van de persoon (erfelijkheid).	
	– Het gedrag is aangeleerd in het gezin en/of jeugdgroep.	
	– Het gedrag is ontstaan vanwege een gebrekkige opvoeding.	
	– Het hebben van gedrag en/of psychische problemen.	
	– Het hebben van bepaalde persoonlijkheidskenmerken.	
	– Het gedrag is beïnvloed door problematisch drugsgebruik.	
	indien drie antwoorden juist	2
	indien twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0

Vraag	Antwoord	Scores
<p>26 maximumscore 2 Juiste antwoorden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het behandelen van zaken in cassatie / het toetsen van vonnissen van lagere rechtbanken • het bekijken en oordelen hoe wettelijke bepalingen gezien en toegepast moeten worden (jurisprudentie) 		<p>1</p> <p>1</p>
<p>27 B</p>		
<p>28 B</p>		
<p>29 maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het recht van de verdachte is (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – dat hij onschuldig wordt gehouden tot het tegendeel bewezen is – je legt een verplichting op aan iemand die in principe nog onschuldig is • en het spreekrecht kan daarmee botsen omdat het slachtoffer de verdachte al als schuldig ziet 		<p>1</p> <p>1</p>
<p>30 C</p>		

Analyse maatschappelijk vraagstuk: laaggeletterdheid

31 maximumscore 4

Juiste antwoorden zijn (**twee** van de volgende combinaties):

- Kenmerk: het gaat om een situatie waar veel mensen bij betrokken zijn, 1
- want (een van de volgende): 1
 - in tekst 1 staat dat Nederland in totaal 2,5 miljoen laaggeletterden telt
 - in tekst 2 staat dat het voorkomt bij meer dan 10% van de bevolking
- Kenmerk: aandacht van de media, 1
- want: 1
 - in tekst 2 staat dat de Stichting Lezen & Schrijven de media benadert om meer aandacht voor het probleem te krijgen
- Kenmerk: het probleem kan door gezamenlijke actie of door de overheid opgelost worden, 1
- want: 1
 - in tekst 2 staat dat maatschappelijke organisaties actie ondernemen om het probleem aan te pakken

Opmerking

De volgorde van de genoemde kenmerken heeft geen invloed op het toekennen van de scorepunten.

32 maximumscore 2

Juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- toegang tot de media
- persoon met gezag of charisma
- het gebruik maken van relaties
- de toegang tot invloedrijke personen
- het hebben van expertise/kennis

per juist antwoord 1

33 D

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

34 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden:

- Injectienaaldtheorie: 1
 Bij de injectienaaldtheorie worden mensen dusdanig beïnvloed dat alles dat door de media wordt gezegd / geschreven automatisch als waar wordt aangenomen. Dit gebeurt vaak door herhaling van het onderwerp en de manier hoe de media het overbrengen.
- Selectieve-perceptietheorie: 1
 Bij de selectieve-perceptie theorie zal een deel van de mensen het onderwerp als belangrijk zien, omdat het past bij hun referentiekader/belangstelling. Een ander gedeelte zal er geen aandacht aan besteden, omdat ze er juist vanwege hun referentiekader geen belang aan hechten.

35 maximumscore 3

Juiste antwoorden zijn:

- Een voorbeeld uit tekst 1 is: Laaggeletterden hebben problemen met betrekking tot alledaagse zaken in tegenstelling tot mensen die niet laaggeletterd zijn. (Daarmee zijn/worden hun maatschappelijke posities ongelijk.) 1
- Een voorbeeld uit tekst 2 is: Laaggeletterdheid kan leiden tot armoede (en zorgt daarmee voor ongelijke kansen voor laaggeletterde mensen in onze samenleving.) 1
- Een voorbeeld uit tekst 3 is: Laaggeletterdheid kan leiden tot (een van de volgende voorbeelden): 1
 - een lager inkomen
 - minder kansen op de arbeidsmarkt
 - vaker werkloos

36 maximumscore 1

vanuit de sociaaleconomische invalshoek

Opmerking

Ook goed rekenen: de politiek-juridische invalshoek.

37 A

38 D

Vraag	Antwoord	Scores
39	<p>maximumscore 1</p> <p>Juiste antwoorden zijn (een van de volgende taken):</p> <ul style="list-style-type: none"> – het streven naar bestaanszekerheid van de bevolking – het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt – een betere gezondheid van de bevolking – het verzorgen van collectieve welvaartsvoorzieningen (o.a. huisvesting) – het bijdragen aan een rechtvaardiger inkomensverdeling – het bevorderen van de werkgelegenheid 	
40	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende combinaties):</p> <ul style="list-style-type: none"> • De politieke stroming is de liberale stroming, en een uitgangspunt daarvan is (een van de volgende): 1 <ul style="list-style-type: none"> – mensen moeten zelf het initiatief nemen om hun problemen op te lossen – mensen moeten een eigen bijdrage leveren om hun problemen op te lossen – verenigingen en stichtingen moeten taken op zich nemen om dit probleem aan te pakken • en de aanpak die hierbij past: 1 <ul style="list-style-type: none"> – de rol van de overheid bij de aanpak van dit maatschappelijke vraagstuk is beperkt, maar moet vooral aan de mensen en/of organisaties overgelaten worden • De politieke stroming is de christendemocratische stroming, en een uitgangspunt daarvan is: 1 <ul style="list-style-type: none"> – via overheidszorg voor kwetsbare groepen, maar dan uitgevoerd door maatschappelijke organisaties • en de aanpak die hierbij past: 1 <ul style="list-style-type: none"> – de verantwoordelijkheid voor de oplossing van dit maatschappelijke vraagstuk wordt zoveel mogelijk bij de mensen zelf en maatschappelijke organisaties gelegd • De politieke stroming is de sociaaldemocratische stroming, en een uitgangspunt daarvan is: 1 <ul style="list-style-type: none"> – ongelijkheid tussen groepen mensen moet actief door de overheid aangepakt worden • en de aanpak die hierbij past (een van de volgende): 1 <ul style="list-style-type: none"> – er is een grote rol van de overheid om dit maatschappelijke probleem aan te pakken, bijvoorbeeld door het verzorgen (en betalen) van taallessen – onderwijs en voorschoolse opvang moeten hierop inspelen om het probleem te voorkomen 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

41 maximumscore 1

Juiste antwoorden zijn (een van de volgende):

- informatie geven over het overheidsbeleid
- meningsvorming / opiniërende functie
- misstanden van het overheidsbeleid aan de kaak stellen / controlefunctie

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 31 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 31 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	naar: Het Parool van 16 augustus 2017
afbeelding 1	bron: www.wielerrevue.nl van 30 mei 2017
tekst 2	naar: Limburg1 van 28 mei 2017
tekst 3	naar: de Volkskrant van 12 april 2017
tekst 4	naar: www.ad.nl van 19 april 2018
tekst 5	naar: www.ad.nl van 16 februari 2018
tekst 6	naar: www.nos.nl van 17 februari 2018
tekst 7	naar: www.boerderij.nl van 8 mei 2018
tekst 8	naar: Trouw van 21 februari 2018
tekst 9	naar: Trouw van 29 juni 2018
afbeelding 2	bron: www.telegraaf.nl van 19 augustus 2017
tekst 10	naar: de Volkskrant van 29 juni 2017
tekst 11	naar: www.ad.nl van 9 maart 2018
afbeelding 3	bron: www.hartvannederland.nl van 14 februari 2018
tekst 12	naar: www.trouw.nl van 14 februari 2018

tekst 13 naar: www.nu.nl van 19 maart 2018
cartoon 1 bron: Toos en Henk van Paul Kusters in het Noordhollands Dagblad van 4 april 2017
tabel 1 bron: Noordhollands Dagblad van 14 april 2017
tekst 14 naar: www.nos.nl van 20 december 2017
tekst 15 naar: gemeenteberkelland.nl van januari 2018
tekst 16 naar: www.rtlnieuws.nl van 23 januari 2018
tekst 17 naar: Noordhollands Dagblad van 12 juli 2017
tekst 18 naar: www.rtlnieuws.nl van 1 maart 2018
tekst 19 naar: www.nos.nl van 14 februari 2018
afbeelding 4 bron: www.bvcm.nl van januari 2018
tekst 20 naar: www.sypwynia van 12 september 2018
tekst 21 naar: regiopurmerend.nl van 27 februari 2018
tekst 22 naar: NRC 27 februari 2018
tekst 23 naar: www.leidschdagblad.nl van 27 december 2017
bronnenboekje
tekst 1 naar: www.nos.nl van 4 september 2017
tekst 2 naar: www.lezenenschrijven.nl van september 2017
tekst 3 naar: www.lezenenschrijven.nl van 4 april 2018
tabel bron: www.rotterdam.nl van maart 2017
tekst 4 naar: www.omroepflevoland.nl van 15 december 2017
tekst 5 naar: www.bd.nl van 3 februari 2018